

РОЗВИТОК ПРОЦЕСІВ ПАМ'ЯТІ У МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ НИМИ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ

Лариса Журавльова

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Анотація:

У статті висвітлено особливості розвитку процесів пам'яті у майбутніх вихователів під час вивчення ними англomовного лексичного матеріалу. Розкрито поняття «англomовна лексична компетентність майбутніх фахівців» з урахуванням формування її на основі поетичних текстів. Проаналізовано методи формування англomовної лексичної компетентності в педагогічній теорії та практиці та з'ясовано їх резервні можливості. Виявлено психологічні особливості запам'ятовування англomовної лексики поетичного тексту. Підкреслено, що психологічною основою формування англomовної лексичної компетентності майбутніх фахівців є той факт, що процес засвоєння іншомовних поетичних лексичних одиниць має відбуватися осмислено й охоплювати сприймання, усвідомлення, запам'ятовування й застосування на практиці цих лексичних одиниць. Констатовано, що для успішного розвитку процесів пам'яті під час вивчення поетичного лексичного матеріалу необхідні такі умови: на практичному рівні слід забезпечити студентів знаннями англomовної поетичної лексики та виробити в них уміння її використовувати як для декламування поезії, так і для вільного мовотворення; на теоретичному рівні слід забезпечити студентів літературознавчими знаннями й виробити в них уміння аналізувати англomовні художні поетичні твори для кращого запам'ятовування.

Ключові слова:

майбутні вихователі; англomовна лексична компетентність; англomовна поетична лексика; розвиток процесів пам'яті.

Аннотация:

Журавлева Лариса. Развитие процессов памяти у будущих воспитателей при изучении ими англоязычной лексики.

В статье рассмотрены особенности развития процессов памяти будущих воспитателей при изучении ими англоязычного лексического материала. Раскрыто содержание понятия «англоязычная лексическая компетентность будущих специалистов» с учетом ее формирования на основе поэтических текстов. Проанализированы методы формирования англоязычной лексической компетентности в педагогической теории и практике и установлены их резервные возможности. Выявлены психологические особенности запоминания англоязычной лексики поэтического стиля. Подчеркнуто, что базой психологических основ формирования англоязычной лексической компетентности будущих специалистов является тот факт, что процесс освоения иноязычных поэтических лексических единиц должен происходить осмысленно и включать восприятие, осознание, запоминание и применение на практике этих лексических единиц. Констатировано, что для успешного развития процессов памяти при изучении поэтического лексического материала нужны определенные условия: на практическом уровне необходимо обеспечить студентов знаниями англоязычной поэтической лексики и умениями ее использовать как для декламации поэзии, так и для свободного речевого творчества; на теоретическом уровне необходимо обеспечить студентов литературоведческими знаниями и умениями анализировать англоязычные художественные поэтические произведения для их лучшего запоминания.

Ключевые слова:

будущие воспитатели; англоязычная лексическая компетентность; англоязычная поэтическая лексика; развитие процессов памяти.

Resume:

Zhuravliova Larysa. Development of memory processes of future educators in the process of learning English vocabulary.

The article reveals the features of the development of memory processes of future educators in the process of learning English lexical material. The concept of "English lexical competence of future specialists" is defined taking into account its formation based on poetic texts, which represents the unity of two components: practical and theoretical. The methods of formation of English lexical competence in pedagogical theory and practice are analyzed and their reserve possibilities are established. Psychological features of memorizing the English vocabulary of poetic style are revealed. It is emphasized that the basis of the psychological foundations of the formation of English lexical competence of future specialists is that the process of assimilation of other poetic lexical units must be followed. It is stated that the development of memory processes in the study of poetic lexical material is successful under certain conditions: if at a practical level to provide students with knowledge of English poetic vocabulary and skills to use it; at the theoretical level, to provide students with literary knowledge and skills to analyze English-language artistic poetic works for better memorization.

Key words:

future educators; English lexical competence; English poetic vocabulary; development of memory processes.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції реформування системи освіти, спрямованість нашої країни до євроінтеграції зумовлюють необхідність формування англomовної комунікативної компетентності, зокрема у майбутніх вихователів. На сьогодні співпраця з іншими країнами у сфері науки і освіти вимагає від майбутніх фахівців уміння спілкуватися англійською мовою, яка стає засобом міждержавної комунікації. З ухваленням нового закону «Про вищу освіту», одним зі складників якого є комунікативна компетентність майбутніх спеціалістів, процес навчання у ЗВО набуває діяльнійшої та практико-орієнтованої спрямованості. Такий підхід потребує

забезпечення необхідного дидактичного процесу у вищому закладі освіти, що зможе допомогти майбутнім вихователям набути досвіду комунікативної діяльності в процесі вивчення англійської мови. Однією з ключових ланок володіння іноземною мовою є лексична компетентність, без якої практичне застосування англійської мови є неможливим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему формування іншомовної лексичної компетентності досліджувало багато вітчизняних і зарубіжних лінгводидактів (І. Берман, В. Борщовецька, В. Бухбіндер, Ю. Гнаткевич, В. Кондратьєва, Р. Мін'яр-Белоручев, О. Петрашук, Ю. Семенчук, О. Соловова,

О. Тарнопольський, В. Цетлін, О. Шамов, С. Шатілов, В. Шмідт та ін.). На сьогодні обґрунтовано концептуальні положення моделювання змісту навчання іншомовної лексики (Р. Мартинова, С. Ніколаєва); досліджено різні методи семантизації лексики (П. Гурвич, М. Дем'яненко, І. Рахманов); встановлено дозування лексичного матеріалу для його засвоєння за одиницю навчального часу різновіковими і профільними групами учнів та студентів (В. Бухбіндер, Г. Харлов, В. Цетлін); розроблено лінгводидактичні принципи відбору активного та пасивного словника в умовах шкільного та університетського навчання (С. Каліна, А. Климентенко, В. Кондратьєва, М. Латушкіна, І. Рахманов, Л. Якушина, S. Eggert, D. Krohn та ін.). Крім того, вагомий внесок у розгляд проблеми становлять дослідження в галузі психології. Так, простежено залежність якості засвоєння іншомовної лексики від способу запам'ятовування: інтуїтивне засвоєння лексики в процесі мовленнєвої діяльності (Б. Беляєв, В. Артемов, І. Зимня, І. Рум'янцева та ін.); засвоєння лексики свідомо від форми до змісту (В. Давидов, М. Жинкін, В. Зінченко, Дональд А. Норман, С. Рубінштейн, О. Соколов та ін.). Водночас, попри широкий спектр досліджень з порушеної нами проблеми, недостатньо вичерпано потенціал процесу навчання іншомовної лексики і його вплив на розвиток пам'яті здобувачів вищої освіти. У зазначених працях не враховано можливості формування іншомовної лексичної компетентності на основі поетичних творів, які сприяють розвитку пам'яті і є суттєвим шаром національної культури та естетичних цінностей носіїв мови. На сьогодні наявні певні протиріччя між мовленнєвою інтенцією мовця та лінгвістичними можливостями її реалізації.

Формулювання цілей статті. Мета статті – розкрити особливості розвитку процесів пам'яті у майбутніх вихователів під час вивчення ними лексичного матеріалу засобами автентичних поетичних текстів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У Державному стандарті дошкільної освіти (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України № 33 від 12.01.2021) одним з освітніх напрямів є «Мовлення дитини. Іноземна мова», що передбачає формування у дитини мовленнєвої компетентності у сфері іноземної мови, а саме: оперування дитиною на базовому рівні основами іншомовних фонетичних, лексичних і граматичних знань у процесі аудіювання, монологічного і діалогічного мовлення. Це, своєю чергою, вимагає сформованості у майбутніх вихователів передусім лексичної компетентності, адже

знання іноземної мови асоціюється зі знанням слів.

У «Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти» (2003) під лексичною компетентністю розуміється «знання і здатність використовувати мовний словниковий запас» (с. 7).

У процесі вивчення лексики у здобувачів вищої освіти формуються певні лексичні знання:

1) фонетичні, необхідні для розвитку навичок вимови на основі слухомоторних образів лексичних одиниць;

2) знання в галузі графіки та орфографії, потрібні для написання слів та їх розпізнання в тексті на основі словесних наочно-графічних образів;

3) знання в галузі граматики, пов'язані з утворенням словоформ;

4) знання семантики лексичних одиниць, що вивчаються;

5) знання, пов'язані з правилами сполучуваності цих слів в іноземній мові (Лебединская, 2003).

Водночас володіння мовою – це не тільки знання, а й лексичні навички, які саме й забезпечують функціонування лексики у спілкуванні. Отже, лексичні навички слід розглядати як невіддільний компонент змісту навчання іноземної мови, а їх формування саме і є метою вивчення лексичного матеріалу. Це зможе дати фахові знання майбутнім спеціалістам, підвищити їхню професійну майстерність, підготувати особистість не лише до толерантного сприйняття інших культур і нардів, а й до порівняння з власною соціокультурною специфікою, до критичної рефлексії щодо неї й до системи особистісних цінностей.

Щоб сформувати лексичні навички, треба знати, з урахуванням яких механізмів вони функціонують. Для використання будь-якої лексичної одиниці потрібно, по-перше, згадати її, викликати в пам'яті відповідно до завдання, змісту, що відбувається підсвідомо. По-друге, миттєво поєднати цю лексичну одиницю з попередньою і наступною (до того ж поєднання має бути не тільки лінгвістично правильним, а й адекватним мовному завданню в певній ситуації). Зазначені операції супроводжуються роботою механізму ситуативного спостереження: якщо автоматично обране слово не підходить, то вмикається свідомий вибір лексичної одиниці.

Важливим для майбутніх вихователів є засвоєння значення і форми лексичних одиниць і вміння їх використовувати в різних ситуаціях усного та письмового спілкування, тобто їм необхідно набути навичок лексичного оформлення тексту, що породжується, у процесі говоріння й написання, а також навчитися

розуміти лексичні одиниці на слух і під час читання. Отже, вагоме значення має розвиток лексичних умінь.

Англомовна лексична компетентність майбутніх фахівців, що формується на основі поетичних текстів, являє собою єдність двох складників: практичного і теоретичного. Практичний складник охоплює знання мови англомовних художніх поетичних творів, засобів її словотворення, лексичних норм застосування; навички і вміння практичного використання лексики поетичних творів в умовах навчальної та реальної англомовної комунікації; здатність аналізувати лексичний складник свого мовлення й самовдосконалювати його. Теоретичний складник охоплює професійно-філологічні знання: знання поетичних термінів, літературознавчих понять, лексикологічних категорій; уміння сприймати теоретичний матеріал, викладати здобуті знання й використовувати теоретичні знання в процесі аналізу художніх поетичних текстів; лінгвістичний та історико-змістовий аналіз тексту; поетичний виклад думок за темою, що вивчається.

Аналіз методів формування англомовної лексичної компетентності засвідчив: обґрунтованість концептуальних положень моделювання змісту навчання іншомовної лексики, ефективність використання різних способів семантизації лексики, необхідність застосування способу розширеного тлумачення понять; раціональність у використанні віртуального навчального середовища; шляхи інтенсифікації навчання лексики; шляхи формування потенційного словника студентів для сприймання автентичного мовлення; принципи відбору лексики для складання активних словників студентів різнопрофільних спеціальностей; необхідність організації самостійної роботи студентів із вивчення нового лексичного матеріалу.

Ресурсні засади проаналізованих методів полягають у виявленні можливостей їх застосування для формування англомовної лексичної компетентності здобувачів вищої освіти. Встановлено, що такими можливостями є урахування емоційного чинника в процесі засвоєння лексичного матеріалу; приділення більшої уваги естетичній вмотивованості під час формування іншомовної лексичної компетентності; створення алгоритму використання автентичних поетичних текстів як засобу формування англомовної лексичної компетентності майбутніх вихователів; уведення проблемних завдань для забезпечення розвитку творчого потенціалу здобувачів; планування

вивчення нової лексики паралельно з розвитком процесів пам'яті.

Зауважимо, що поезія може бути використана як зразок сучасного автентичного розмовно-літературного мовлення для досягнення провідних цілей навчання, у нашому прикладі – для формування лексичної компетентності та для розвитку процесів пам'яті майбутніх фахівців. Водночас ефективність використання поетичних текстів значно залежить від подолання труднощів, пов'язаних із лінгвістичними особливостями англомовних поетичних текстів.

Використання на практичних заняттях з англійської мови автентичних поетичних творів формує умови для розвитку творчого мислення. Основою психологічних засад формування англомовної лексичної компетентності майбутніх фахівців є той факт, що процес засвоєння іншомовних поетичних лексичних одиниць повинен відбуватися осмислено й містити такі етапи: сприймання, усвідомлення, запам'ятовування й застосування їх на практиці:

§ сприймання відбувається з використанням слухового та мовленнєво-рухового аналізаторів для диференціації звукових / граматичних форм поетичних лексичних одиниць; асоціації графічного образу слова з лексичним значенням; смислових зв'язків поетичної лексики з іншими словами, що зумовлює проникнення у зміст тексту; відбувається не тільки на рівні ізольованих слів, а й паралельно на більш високих рівнях – словосполучень / речень і надфразових єдностей;

§ усвідомлення (осмислення) відбувається на рівні розпізнавання, розуміння та виокремлення поетичних лексичних одиниць із віршованого тексту; розуміння їх переносного значення та сполучуваності; створення асоціативних зв'язків між словами; порівняння поетичних лексичних одиниць зі стилістично-нейтральними лексичними варіантами, а також порівняння тем англійських поетичних творів з українськими;

§ запам'ятовування відбувається з урахуванням зорового, слухового, образного, емоційного та словесно-логічного типів пам'яті в процесі довільного запам'ятовування, що передбачає багаторазове, свідоме й систематичне повторення лексичних одиниць, їх утворення різними способами, аналіз їх функцій у реченні. Запам'ятовування смислової форми

лексичних одиниць відбувається в процесі мимовільного запам'ятовування з урахуванням емоційної забарвленості поетичних образів; асоціацій за емоціями, які викликають образи; інтересу до змісту поетичного твору; співпереживання героям твору; ритмоутворювальних особливостей поетичного матеріалу; рольової драматизації віршованих творів; аудіозаписів поетичних текстів і фонового музичного супроводу. Як мимовільне, так і довільне запам'ятовування сприяє переходу інформації з оперативної в довготривалу пам'ять здобувачів вищої освіти;

§ застосування на практиці передбачає вільне використання поетичних лексичних одиниць, афоризмів, фразеологізмів у нових комунікативних ситуаціях з метою емоційного забарвлення мовлення й розширення мовленнєвих можливостей майбутніх фахівців для розв'язання професійно-орієнтованих і практично-значущих проблем;

§ на процес формування англомовної лексичної компетентності впливають вікові особливості здобувачів (18-20 років), у яких саме в цьому віці відзначається найвища активність пам'яті, мислення, спрямованого на виконання розумових завдань, швидкість переключення уваги під час виконання вербально-логічних завдань, високий рівень володіння логічними операціями, системне розуміння сутності й сенсу своїх дій (Дем'яненко, Лазаренко, & Мельник, 1984).

На основі проведеного аналізу програм, нормативних документів можна констатувати необхідність упровадження в навчальний процес автентичних матеріалів, серед яких одне з основних місць належить поетичним текстам як носіям багатой соціокультурної інформації. А аналіз підручників і навчальних посібників засвідчив брак цілеспрямованої роботи з формування лексичної компетентності здобувачів вищої освіти засобами автентичних поетичних творів, що впливає і на недостатній рівень розвитку комунікативної та професійної компетентності майбутніх фахівців. Враховуючи потребу та зацікавленість вищої школи в підвищенні якості підготовки дошкільних педагогів, пропонуємо використання автентичних поетичних творів як ефективного засобу розвитку процесів пам'яті під час засвоєння лексичного матеріалу на практичних заняттях з іноземної мови для здобувачів вищої освіти.

Будь-яка методика навчання реалізується в спеціальній системі, створення якої передбачає розгляд певних передумов – вимог до вправ і критеріїв їх класифікації. Система вправ є головним чинником, який забезпечує навчальний процес і досягнення успіху в оволодінні мовою.

§ Якщо виходити з того, що будь-яка методична система є цілеспрямованою системою, то слід сформулювати її основні ознаки, урахування яких дасть змогу досягти оптимізації системи навчання. Це означає, що система вправ, маючи системні ознаки, повинна відображати й реалізовувати певні методичні концепції та досягнення методики як науки (Дем'яненко, Лазаренко, & Мельник, 1984). Тому система лексичних вправ має характеризуватись такими загальносистемними ознаками:

1. Цілісністю, яка виявляється у взаємозв'язку всіх структурних компонентів системи за їх кількісними і якісними характеристиками.

2. Цілеспрямованістю, що виявляється у функціональності кожного з компонентів системи та їх спрямованості на досягнення кінцевого результату.

3. Ієрархічністю, яка ґрунтується на субординації як одиниць навчання, так і структурних компонентів системи.

4. Упорядкованістю, зумовленою скоординованим співвідношенням окремих елементів системи на основі мети і методичної концепції.

5. Адаптивністю, яка полягає в можливості узгодження структурних компонентів системи з метою та умовами навчання.

6. Керованістю, що досягається шляхом реалізації всіх попередніх ознак системи і виявляється у функціонуванні та деякому відтворенні всередині системи моделей навчання, яким властива однотипність структурних характеристик окремих ланок системи (Скляренко, 2004, с. 23–25).

Методична концепція системи виявилася б нереалістичною і малоефективною, якби під час створення системи методисти спирались лише на внутрішні чинники й недооцінювали зовнішні. До останніх під час створення системи навчання іншомовної лексики належать:

1) обсяг і конкретний список лексичних одиниць, які формують лексичний мінімум для читання й усного мовлення;

2) реальний бюджет часу (аудиторного та позааудиторного), що виділяється для вивчення іноземної мови;

3) цільові програмні настанови щодо рівня оволодіння лексикою.

Отже, можна вважати, що якість системи вправ визначається складом вправ і тим, як їх

взаємопов'язаність впливає на досягнення мети навчання. Сказане дає змогу сформулювати ознаки системи, виходячи із зовнішніх чинників, що впливають на неї. Серед них такі:

- 1) орієнтованість на якісний аспект мети навчання;
- 2) концентрація уваги на відібраних об'єктах засвоєння;
- 3) узгодження структурних характеристик системи з часовими обмеженнями її функціонування (Дем'яненко, Лазаренко, & Мельник, 1984).

Керуючись визначенням поняття «вправа» в методиці викладання іноземних мов, під вправою для формування англомовної лексичної компетентності розуміємо спеціально організоване в навчальних умовах виконання вмотивованих, багаторазових та взаємопов'язаних дій, операцій, що виконуються з мовними лексичними ускладненнями в процесі навчання й забезпечують логічний і послідовний перехід у становленні лексичних мовленнєвих навичок і вмінь, спрямованих на їх набуття майбутніми фахівцями та здобуття ними відповідних знань (Азимов, 1999, с. 145).

Система вправ для розвитку процесів пам'яті у здобувачів вищої освіти повинна: бути послідовною і будуватися з урахуванням мовних і операційних ускладнень процесу навчання; вміщати відповідні до тематики поетичні твори англійських і американських поетів, ураховувати послідовність етапів набуття лексичних навичок; бути раціонально організованою і містити серію вправ літературознавчого характеру; забезпечувати активну мисленнєво-пізнавальну та творчу діяльність здобувачів вищої освіти, передбачати контроль за системою вправ.

Відомо, що навчальні дії педагога визначаються та обґрунтовуються об'єктивно наявними закономірностями, що відображаються в певних принципах. Саме тому для розроблення раціональної системи вправ було визначено певні принципи, реалізація яких мала пріоритетне значення для ефективного функціонування цієї системи. Відбір вправ і завдань на розвиток знань, умінь і навичок для формування англомовної лексичної компетентності відбувався на основі певних принципів.

1. Принцип зв'язності й послідовності (вправи повинні бути логічно і зв'язно укомплектовані й містити необхідну пропорцію аналізу).

2. Принцип особистісної соціокультурної значущості (вправи і завдання мають спиратися на особистий досвід, знання міжпредметних зв'язків і розуміння соціокультурних аспектів).

3. Принцип розвитку (вправи повинні сприяти розвитку мовленнєвих та мисленнєвих умінь здобувачів).

4. Принцип моделювання (вправи і завдання повинні відображати ті дії з мовним і мовленнєвим матеріалом, які майбутні вихователі мають використовувати у своїй професійній діяльності).

5. Принцип ускладнення (від вправ, спрямованих на тренування тих чи інших умінь і навичок, до вправ, які мають творчий комунікативний характер).

Вишиковуючись в органічній взаємодії, означені принципи утворюють певну концептуальну основу для розроблення системи вправ із формування англомовної лексичної компетентності засобами автентичних поетичних творів.

Побудова системи вправ була пов'язана з розв'язанням таких питань:

- 1) визначення типів і видів вправ, які входить до системи;
- 2) визначення послідовності набуття вмінь, ураховуючи поетапний характер їх формування;
- 3) визначення способів контролю за набутими лексичними знаннями й умінями;
- 4) відповідність критеріїв відбору вправ.

Для розроблення системи вправ необхідно визначити критерії класифікації вправ. У сучасній методиці викладання іноземних мов немає єдиної загальної класифікації вправ. У дослідженні ми спиралися на критерії класифікації вправ, запропоновані С. Ніколаєвою, Н. Складенко. На думку Н. Складенко (1992), здебільшого недоліком типологій є врахування лише окремих критеріїв, а не їх системи (с. 9). Саме тому розроблена в дослідженні класифікація вправ ґрунтується на системі основних і додаткових критеріїв.

Схарактеризуємо типи вправ для формування англомовної лексичної компетентності та розвитку процесів пам'яті у здобувачів вищої освіти. До основних критеріїв належать: спрямованість навчальних дій на видачу або прийом інформації, комунікативність, умотивованість, культурологічна спрямованість. Додаткові критерії: ступінь керованості (цілком керовані, частково керовані, індивідуальні, фронтальні); форма організації виконання (робота в групах, робота в парах, індивідуальна робота); участь рідної мови (одномовні, двомовні); характер виконання (письмові, усні); місце виконання (аудиторні, домашні). Детальний перелік вправ буде наведено нижче з урахуванням додаткових критеріїв їх класифікації.

За критерієм комунікативності виділяються такі види вправ: некомунікативні або мовленнєві,

умовно-комунікативні або умовно-мовленнєві. Некомунікативні вправи орієнтовані на актуалізацію фонових знань різного характеру: лінгвістичних, теоретичних, знань довідкових джерел; метою умовно-комунікативних вправ є стимулювання мовленнєвих дій здобувачів; комунікативні вправи містять умотивовані завдання та передбачають наявність комунікативного наміру, адресата мовлення і ситуації.

За критерієм спрямованості навчальних дій на одержання або видачу інформації виділяються такі види вправ: рецептивні (читання), рецептивно-репродуктивні (сприймання інформації з її подальшим репродукуванням – читання, письмовий переклад).

За критерієм умотивованості мовленнєвих дій студентів до розробленої системи вправ увійшли лише вмотивовані вправи, у яких реалізуються комунікативна та комунікативно-рольова мотивації. Відомо, що спілкування перетворюється на творчий, особистісно-мотивований процес тоді, коли здобувач не просто імітує діяльність у процесі оволодіння мовою, оперуючи певною сумою навичок, а здійснює мотивовані мовні вчинки (Скляренко, 1992, с. 14).

За критерієм культурологічної спрямованості завдання до вправи спрямовуються на комунікативно-пізнавальну діяльність здобувачів у процесі формування лексичних навичок і вмінь на основі розгляду поетичних творів, а також сприяють формуванню цілісної системи уявлень про національно-культурні особливості в англомовних країнах через типові обставини та типові характери, втілені в поетичних образах.

За критерієм ступеня керованості тип вправи залежить від етапу навчання. Ступінь керування мовленнєвими діями здобувачів у запропонованій системі вправ визначається етапом формування лексичної компетентності. Ступінь керованості вправи зменшується від етапу до етапу: на початкових етапах навчання використовуються вправи з цілковитим і частковим керуванням, а на прикінцевому етапі – вправи з мінімальним керуванням.

За критерієм форми організації можлива індивідуальна робота, робота в парах, робота в групі (обговорення). Ми пропонуємо використовувати різні форми роботи: індивідуальну, роботу в парах та/або в міні-групі залежно від етапу навчання та завдання, поставленого перед здобувачем.

За критерієм участі рідної мови ми виділяємо одномовні та двомовні вправи. Це зумовлено тим, що семантизація лексичних одиниць, безеквівалентної лексики, архаїзмів, неологізмів, прислів'їв та приказок здійснюється за участю як

однієї мови, так і двох. Отже, використовуються вправи як одномовні, так і двомовні.

За критерієм характеру виконання застосовуються усні та письмові вправи на переклад, аналіз, підстановку, вибір, трансформацію, узагальнення.

За критерієм місця виконання – аудиторні та домашні вправи. Схарактеризувавши типи вправ, перейдемо до опису системи вправ, складниками якої є блоки, групи, підгрупи вправ. Оскільки в процесі нашого дослідження було розроблено дві підмоделі, то відповідно було виокремлено два блоки вправ.

У межах кожної з виділених груп було визначено підгрупи. Щодо реалізації цілей першого етапу – лінгвістичного – це була перша група вправ, яка мала такі підгрупи: 1) вправи на адаптивну рецепцію та семантизацію нових лексичних одиниць, 2) вправи на формування навичок розуміння та вживання лексичних одиниць поетичного стилю у словосполученнях / реченнях.

Щодо реалізації цілей другого етапу – рецептивно-репродуктивного – це була друга група вправ, яка мала такі підгрупи: 1) вправи на формування рецептивно-репродуктивних лексичних навичок перекладу лексичних одиниць поетичного стилю / поетичних мікротекстів, 2) вправи на розвиток умінь розуміння та вживання лексичних одиниць поетичного стилю в надфразових єдностях / мікротекстах. Щодо реалізації цілей третього етапу – репродуктивно-творчого – це була третя група вправ, яка мала такі підгрупи: 1) вправи на розвиток умінь вживання лексичних одиниць поетичного стилю в підготовленому мовленні, 2) вправи на розвиток умінь вживання лексичних одиниць поетичного стилю в непередбаченому мовленні.

Отже, формування англомовної лексичної компетентності майбутніх вихователів рекомендується здійснювати засобами автентичних поетичних творів на основі розробленої описової лінгводидактичної моделі, яка складається з двох взаємопов'язаних і послідовних підмоделей, що охоплюють по три етапи навчання кожна і функціонують відповідно до системи вправ.

Підмодель 1. Метою першого, лінгвістичного етапу, було:

1) озброєння здобувачів знаннями стилістично-нейтральної та стилістично-маркованої (поетизми, архаїзми, неологізми, емоційно-забарвлені слова, слова піднесеного стилю) лексики, її семантики;

2) способами словотвору;

3) формування навичок розуміння та вживання нових мовних явищ на рівні словосполучення / речення.

Другий етап, рецептивно-репродуктивний, мав на меті:

1) формування навичок перекладу лексичних одиниць поетичного стилю і поетичних мікротекстів;

2) розвиток умінь розуміння та вживання вивчених лексичних одиниць у надфразових єдностях / мікротекстах.

Метою третього, репродуктивно-творчого, етапу було:

1) розвиток умінь вживання лексичних одиниць поетичного стилю у підготовленому мовленні;

2) розвиток умінь вживання лексичних одиниць поетичного стилю у непідготовленому мовленні.

Підмодель 2. Перший етап – теоретико-накопичувальний – мав на меті:

1) озброєння знаннями літературознавчого характеру, теоретичною термінологією;

2) розвиток умінь сприймати теоретичний матеріал;

3) використання здобутих знань.

Метою другого, операційно-пізнавального, етапу було:

1) формування навичок використання теоретичних знань у процесі аналізу художніх поетичних текстів;

2) актуалізація фонових знань про автора та ситуацію написання твору.

Метою третього, діяльнісно-аналітичного, етапу було:

1) розвиток умінь обговорення / інтерпретації змісту поетичного тексту;

2) аргументації власного погляду (власних думок);

3) самостійне створення римованих художніх творів;

4) розвиток процесів пам'яті.

Результати експериментального навчання підтвердили, що розвиток процесів пам'яті під час вивчення поетичного лексичного матеріалу відбувається успішно, якщо на практичному рівні забезпечити здобувачів знаннями англомовної поетичної лексики та вміннями її використовувати як для декламування поезії, так і для вільного мовотворення, а на теоретичному рівні забезпечити здобувачів літературознавчими знаннями й вміннями аналізувати англомовні художні поетичні твори для кращого їх запам'ятовування.

Показником результативності навчання стало значне підвищення рівня розвитку пам'яті

здобувачів експериментальної групи, порівняно зі здобувачами контрольної групи. Так, в експериментальних групах кількість здобувачів, які досягли високого рівня запам'ятовування лексичного матеріалу зросла на 27% і 30% відповідно, середнього – на 25% і 27%. Кількість здобувачів з низьким рівнем запам'ятовування зменшилася на 50% і 57%.

У контрольній групі також відбулися позитивні зміни, проте результати констатувального та прикінцевого зрізів були незначними: кількість здобувачів із високим і середнім рівнями запам'ятовування збільшилася на 7% (за кожним рівнем), а з низьким – зменшилася на 14%.

За результатами проведеного дослідження укладено методичні рекомендації щодо розвитку пам'яті у майбутніх вихователів під час вивчення ними автентичного поетичного матеріалу.

Висновки. Процес формування англомовної лексичної компетентності майбутніх фахівців протягом усього навчального року передбачає обов'язкову самостійну роботу, яка охоплює такі завдання: самостійне створення власного поетичного твору на певну тему чи художній переклад запропонованого твору, пошук у мережі Інтернет різних варіантів перекладу одного поетичного твору, порівняння декількох перекладів творів одного автора, підготовка до драматизації прочитаного поетичного твору, створення проєктів щодо творчості того чи іншого англійського / американського поета, підготовка до проведення творчих конкурсів декламаторів, конкурсів на кращого автора власної поезії, вечорів поезії, літературних вікторин, поетичних хвилинок. Також доречною була робота англійського дискусійного клубу, на заняттях якого кожен здобувач одержував індивідуальне завдання. Самостійна робота охоплювала підготовку презентацій і доповідей за обраними темами, інтерактивне спілкування в системі «викладач – здобувач», «здобувач – здобувач». Усі зазначені форми роботи припускають всебічне використання майбутніми фахівцями бібліотечних фондів та інтернет-ресурсів.

Навчання за розробленою методикою передбачає, що майбутні фахівці є дієвими учасниками навчального процесу, який сприяє активному розвитку процесів пам'яті та ефективному засвоєнню мовного матеріалу і формуванню лексичної компетентності.

Список використаних джерел

- Азимов, Э. Г. (1999). *Словарь методических терминов (теория и практика преподавания языков)*. С-Петербург: Златоуст. 427 с.
- Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція. Взято з <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/>

References

- Azimov E. G. (1999). *Dictionary of methodological terms (theory and practice of language teaching)*. SPb. : Zlatoust, 427 p. [in Russian]
- Basic component of preschool education (State standard of preschool education) new edition. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/>

- Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta %20doshkilnoyi %20osvity.pdf.
- Демьяненко, М. Я., Лазаренко, К. А., & Мельник, С. В. (1984). *Основы общей методики обучения иностранным языкам. Теоретический курс*. Киев: Вища школа, 256 с.
- Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. С. Ю. Ніколаєва (Наук. ред.). Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.
- Лебединская, Б. Я. (2003). *Практикум по английскому языку. Английское произношение*. Москва: Астрель-Аст, 2003. 175 с.
- Склярченко, Н. К. (2004). *Типологія вправ для навчання ділового спілкування та сучасні вимоги до них: матеріали міжнар. наук. конф. Дніпропетровськ: Вид-во ДУЕП. С. 23–25.*
- Склярченко, Н. К. (1992). Типологія вправ в інтенсивному навчанні іноземних мов. *Гуманістичні аспекти лінгвістичних досліджень і методики викладання іноземних мов: зб. наук. праць*. Київ: Київський держ. пед. ін-т іноземних мов. С. 9–14.
- Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta %20doshkilnoyi %20osvity.pdf [in Ukrainian]
- Demyanenko M. Ya. (1984). *Fundamentals of general methods of teaching foreign languages. Theoretical course* / M. Ya. Demyanenko, M. A. Lazarenko, S. V. Melnik. K.: Higher school, 256 p. [in Russian]
- All-European Recommendations on language education: study, teaching, evaluation / [scientific editor of the Ukrainian edition of Dr. Ped. Science, Prof. S. Yu. Nikolaeva]. (2003). K.: Lenvit, 273 p [in Ukrainian].
- Lebedinskaya B. Ya. (2003). *Practicum in English. English pronunciation*. M., Astrel-Ast, 175 p. [in Russian]
- Sklyarenko N. K. (2004). *Typology of exercises for learning business communication and modern requirements for them: materials of intern. science conf.* [Learning Business English in Eastern Europe: For What and How?]. Dnipropetrovsk: Publishing house. DUEP, P. 23–25. [in Ukrainian]
- Sklyarenko N. K. (1992). *Typology of exercises in intensive learning of foreign languages. Humanistic aspects of linguistic research and methods of teaching foreign languages: coll. of scient. works* - K.: Kyiv State. Ped. Institute of Foreign Languages, P. 9–14. [in Ukrainian]

Відомості про автора:

Журавльова Лариса Станіславівна
zhuravlova_larysa@mdpu.org.ua
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь,
Запорізька обл., 72312, Україна

doi: 10.33842/22195203/2021/26/90/97

Матеріал надійшов до редакції 26. 04. 2021 р.
Прийнято до друку 01. 06. 2021 р.

Information about the author:

Zhuravliova Larysa Stanislavivna
laura.195@ukr.net
Melitopol Bohdan Khmelnytsky
State Pedagogical University
20 Hetmans'ka St., Melitopol,
Zaporizhzhia region, 72312, Ukraine

doi: 10.33842/22195203/2021/26/90/97

Received at the editorial office 26. 04. 2021.
Accepted for publishing 01. 06. 2021.